

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä YVA-selostuksesta ja sen huomiointi

Yhteysviranomaisena toimiva Lupa- ja valvontavirasto antoi perustellun päätelmänsä (LVV-U/26163/2026) ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta 3.3.2026. Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta. Perusteltu päätelmä perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 23 §:ään. Perusteltu päätelmä on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 12.

Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 13 lausuntoa ja mielipiteet yhdeltä yhdistykseltä ja yhdeltä yritykseltä. Yksityisiltä henkilöiltä ei saatu mielipiteitä.

Yhteysviranomaisen esille tuomat asiat ja niiden huomioon ottaminen kaavaehdotusvaiheessa sekä mahdollinen viittaus asianomaiseen kohtaan kavaselostuksessa on esitetty oheisessa taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Tiivistelmä perustellusta päätelmästä ja sen huomioimisesta.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
Yhteysviranomaisen arvio arviointiselostuksen riittävästä ja laadusta sekä laatijoiden pätevyydestä	
Yhteysviranomaisen on tarkistanut arviointiselostuksen riittävyden ja laadun. Yhteysviranomaisen arvion mukaan Pyynevankankaan tuulivoimahankkeen arviointiselostus täyttää YVA-lain 19 §:n ja valtioneuvoston ympäristövaikutusten arviointimenettelystä antaman asetuksen (YVA-asetus 277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset. Arviointiselostuksessa on esitetty sen laadintaan osallistuneiden koulutus ja kokemus. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavalla on ollut käytettävissään YVA-lain 33 §:n mukaisesti riittävä asiantuntemus arviointiselostuksen ja sen sisältämien erilliselvitusten laatimiseen.	Merkitään tiedoksi.
Arviointiselostus on pääosin laadittu arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta eikä se sisällä sellaisia puutteita, jotka estäisivät yhteysviranomaista laatimasta perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Hankkeen kuvaus, vaikutusten arviointi, vaihtoehtojen merkittävyyden arviointi ja vaikutusten seurantatarve on esitetty ja arvioitu riittävällä tavalla.	Merkitään tiedoksi.
Arviointiselostuksessa on kuvattu selkeästi hankesuunnitelmaan arvioinnin ja selvitysten perusteella ohjelmavaiheen jälkeen tehdyt muutokset. Arviointiohjelmaan verrattuna voimaloiden sijoittelu on hieman muuttunut luontoselvitysten perusteella ja alustava tiesuunnitelma on valmistunut, mikä on huomioitu selostuksessa. Lisäksi sähkönsiirron reittivaihtoehdon SVEA linjausta on muutettu, eikä se enää kulje paikallisesti arvokkaan Mansikkamäen kallioalueen yli. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että arviointiselostuksessa on tuotu esille myös yksittäisen voimalan rakentamisen vaatima pinta-ala (1–2 ha), vaikka niiden osuus hankealueen kokonaispinta-alasta on pieni. Tämä auttaa hahmottamaan tuulivoimalan kokoa ja sen rakentamisen vaatimaa tilaa.	Merkitään tiedoksi.
Joidenkin vaikutustyyppien osalta yhteysviranomaisen näkemys vaikutusten suuruudesta ja/tai vaikutuskohteen herkkyydestä voi poiketa selostuksen vertailutaulukoissa esitetyistä. Yhteysviranomaisen on tuonut myöhemmissä kappaleissa tapauskohtaisesti esille kantansa vaikutuksista. Joidenkin	Merkitään tiedoksi. Kaavaehdotuksessa on huomioitu yhteysviranomaisen esille tuomat puutteet ja epävarmuudet joidenkin vaikutustyyppien selvitysten osalta.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
vaikutustyyppien selvityksiin liittyy puutteita ja epävarmuutta, mikä tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa.	
Erityisesti luontovaikutusten selvittämistä koskeva raportointi on paikoin esitetty epäselvästi ja tehtyihin selvityksiin on jäänyt puutteita. Havaittujen puutteiden takia vaikutusten suuruuden arviointiin jää epävarmuuksia. On mahdollista, että vaikutuksia tulee selvittää lisää hankkeen edetessä tarkempaan suunnitteluun.	Raportointia on täsmennetty tarpeellisin osin ja tehty kaavaehdotusvaiheeseen tarvittavia lisäselvityksiä sekä päivitetty tarvittaessa vaikutusten suuruuden arviointia.
Arviointiselostuksessa on esitetty haitallisten vaikutusten ehkäisy- ja lieventämiskeinoja, jotka ovat osittain hyvin yleisluontoisia. Lieventämiskeinoksi on muun muassa esitetty rakentamisalueiden rajaamista mahdollisimman suppealle alueelle, ottamatta kantaa mitä tämä käytännössä tarkoittaa ja miten se toteutetaan. Yhteysviranomaisen katsoo kuitenkin tärkeäksi, että esitettyihin lievennyskeinoihin sitoudutaan ja niitä viedään käytäntöön hankkeen jatkosuunnittelussa. Toimenpiteiden toteuttaminen voi olla välttämätöntä hankkeen merkittävien vaikutusten vähentämiseksi hyväksyttävälle tasolle.	Vaikutusten lieventämiseksi hankesuunnitelmaa on muutettu kaavaehdotusvaiheessa. Kaksi pohjoisinta voimalapaikkaa on poistettu, voimalapaikkojen sijaintia on tarkistettu ja voimaloiden sallittua kokonaiskorkeutta on laskettu 350 metristä 300 metriin. Kaavaehdotuksessa voimaloiden lukumäärä on yhteensä 7. Esitetyt lievennys- ja kompensaatiokeinot huomioidaan ja ratkaistaan tapauskohtaisesti myöhemmin hankkeen tarkemmassa jatkosuunnittelussa
Selostuksessa on esitetty ehdotus hankkeen seurantaohjelmaksi. Ehdotuksen mukaan hankkeen aikana voidaan seurata linnustoa sekä tarvittaessa tehdä melumittauksia, ja lisäksi tuulipuiston vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen suositellaan arvioitavaksi seurantakyselyllä. Arviointiselostuksesta ei selviä, onko hanketoimija sitoutunut tekemään esittämänsä seuranta.	Kaavaselostukseen on lisätty YVA-selostuksessa esitetty ehdotus hankkeen seurantaohjelmaksi.
Yhteysviranomaisen johtopäätös hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista	
Arviointiselostuksessa todennäköisesti merkittäviksi vaikutuksiksi on vaihtoehdossa VE1 tunnistettu vaikutukset FINIBA-alueen luontoarvoihin, eläinlajistoon, erityisesti pöllöihin, soiden ja vesistöjen lintuihin ja majavaan sekä maisemaan. Vaihtoehdon VE2 merkittävimpien vaikutusten on arvioitu kohdistuvan FINIBA-alueeseen ja pöllöihin. Sähkönsiirron vaihtoehdon SVEA on puolestaan katsottu aiheuttavan suuria kielteisiä vaikutuksia valkolehdokkiin, liito-oravan elinpiireihin sekä ilman lieventämistoimia myös arkeologiseen kulttuuriperintöön. Sähkönsiirron vaihtoehdon SVEB vaikutusten on sen sijaan todettu jäävän pääasiassa merkityksettömiksi tai vähäisiksi kielteisiksi, ja vain liito-oravaan on arvioitu kohdistuvan kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia.	Merkittään tiedoksi. Vaikutusten lieventämiseksi hankesuunnitelmaa on muutettu kaavaehdotusvaiheessa. Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että tuulivoimalat on suunniteltu ensisijaisesti liitettäväksi kantaverkkoon sähkönsiirron vaihtoehdon SVEB mukaisesti, jolloin sähkönsiirto toteutetaan maakaapelina valtatie 8 vartta pitkin Ilmattaren omalle Riskulan sähköasemalle. Tällöin sähkönsiirron vaihtoehdosta SVEA aiheutuvat vaikutukset liito-oravan kulkuyhteyksiin jäävät toteutumatta.
Arvioinnissa on todettu, että hankkeen yhteisvaikutukset muiden lähialueella sijaitsevien tuulivoimahankkeiden kanssa nousevat merkittäviksi linnustoon, maisemaan sekä ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten osalta. Lisäksi kaikki suunnitteilla olevat hankkeet esitetyssä laajuudessaan voivat yhdessä heikentää ekologisia yhteyksiä sekä vaikuttaa alueen virkistyskäyttöön, jolloin nämä vaikutukset voivat kokonaisuudessaan nousta merkittäviksi.	Merkittään tiedoksi.
Yhteysviranomaisen yhtyy tehtyihin arvioihin vaikutusten merkittävydestä ja pitää niitä pääsääntöisesti oikeina. Joissain kohdin yhteysviranomaisen näkemys kuitenkin poikkeaa	Merkittään tiedoksi.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
arviointiselostuksessa esitetyistä. Lisäksi hankkeen vaikutukset maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen ovat todennäköisesti arviointiselostuksessa esitettyä merkittävämmät.	
Yhteysviranomaisen nostaa hankkeen merkittävimmiksi vaikutuksiksi linnustoon, luontodirektiivin IV-liitteen lajeihin, maisemaan ja kulttuuriympäristöön, yhdyskuntarakenteeseen sekä maankäyttöön kohdistuvat vaikutukset. Sähkönsiirtovaihtoehdossa SVEA merkittäviä vaikutuksia kohdistuu kasvillisuuteen (valkolehdokki) ja linnustoon (kanahaukka). Molemmista sähkönsiirtovaihtoehdoista aiheutuu lisäksi merkittäviä vaikutuksia liito-oravaan.	Merkitään tiedoksi. Kiinnitetään huomiota kaavaselistuksessa.
Lisäksi hankkeen yhteisvaikutukset muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa voivat olla merkittäviä. Mikäli muut tuulivoimahankkeet toteutuvat, hankkeista todennäköisesti aiheutuu erittäin suuria kielteisiä yhteisvaikutuksia alueen linnustoon, maisemaan, ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä ekologiisiin yhteyksiin. Useat lähialueen tuulivoimahankkeet niihin liittyvine sähkönsiirtoreitteineen myös rajoittavat maankäyttöä sekä pirstovat metsäalueita. Yhteisvaikutusten merkittävyyden arviointiin liittyy epävarmuutta, koska läheisistä hankkeista osa on vasta suunnitteluvaiheessa.	Merkitään tiedoksi.
Yhteysviranomaisen pitää selostuksessa tehtyä vaihtoehtojen vertailua riittävänä ja arvioinnin johtopäätöksiä pääpiirteissään oikeina. Erot vaikutuksissa ja vaikutusten merkittävyydessä vaihtoehtojen välillä ovat melko pieniä, vaihtoehdossa VE2 syntyy kuitenkin vähemmän kielteisiä linnusto- ja maisemavaikutuksia sekä vaikutuksia majavaan, koska voimaloita on vähemmän kuin VE1:ssä ja voimalat sijoittuvat etäämmälle paikallisesti arvokkaiksi linnustoalueiksi todetuista soista sekä majavan elinpiiristä. Sähkönsiirtovaihtoehdolla SVEB on vaihtoehtoa SVEA huomattavasti vähäisempi vaikutus. Vaihtoehdolla SVEA on todennäköisesti suuri kielteinen vaikutus etenkin luonnonsuojelulain nojalla suojeltuun valkolehdokkiin ja liito-oravaan sekä arkeologiseen perintöön, jollei lieventämistoimenpiteitä toteuteta. Sillä on myös merkittävästi suurempi vaikutus linnustoon ja muihin eläimiin sekä elinkeinoihin. Jos vaihtoehtoa SVEA halutaan edelleen edistää, tulee rakentamisen luonnonsuojelulain vastaiset haitat pystyä sulkemaan pois riittävällä varmuudella.	Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että tuulivoimalat on suunniteltu ensisijaisesti liitettäväksi kantaverkkoon sähkönsiirron vaihtoehdon SVEB mukaisesti, jolloin sähkönsiirto toteutetaan maakaapelina valtatie 8 vartta pitkin Ilmattaren omalle Riskulan sähköasemalle.
Yhteysviranomaisen muistuttaa, että arviointiselostuksessa esitetyt arviot hankkeen ympäristövaikutuksista ovat monelta osin riippuvaisia selostuksessa esitettyjen, haittoja lieventävien toimenpiteiden toteuttamisesta ja ympäristönäkökohtien riittävästä huomioimisesta tuulivoimaloiden rakentamisessa ja sijoittelussa. Tämä tulee huomioida hankkeen suunnittelun myöhemmissä vaiheissa.	Merkitään tiedoksi. Esitetyt lievennys- ja kompensatiokeinot huomioidaan ja ratkaistaan tapauskohtaisesti myöhemmin hankkeen tarkemmassa jatkosuunnittelussa
Luontovaikutukset	
Yhteysviranomaisen toteaa, että tehdyt selvitykset ovat pääosin riittäviä merkittävien luontovaikutusten tunnistamiseksi ja YVA-menettelyn kannalta asianmukaisen arvioinnin toteuttamiseksi. Kuitenkin esimerkiksi ilvekseen, viitasammakkoon, muuttolinnustoon ja sääkseen kohdistuvien vaikutusten tosiasiallisesta suuruudesta jää yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan epävarmuutta.	Merkitään tiedoksi. Vaikutusten suuruutta ja merkittävyyttä po. lajeihin on täsmennetty kaavaehdotukseen.
Ilmastovaikutusten arvioinnin mukaan voimaloiden ja uusien teiden alta raivataan noin 39,6 (VE2) ha tai 31,6	Tuulivoimahankkeen aiheuttama pysyvä tai tilapäinen metsäalan menetys on alueellisessa

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
(VE2) olemassa olevaa metsäalaa. Arvio sähkönsiirtoreittien vuoksi raivattavista enimmäispinta-aloista on vaihtoehdossa SVEA 32 ha ja vaihtoehdossa SVEB 6 ha. Tämän metsäelin ympäristön menetyksen vaikutusta ja vaikutuksen mittakaavaa olisi tullut arvioida tarkemmin myös luontovaikutusten arvioinnin yhteydessä.	ja seudullisessa mittakaavassa hyvin vähäinen eikä se poikkea tavanomaisen metsätalouden jatkuvista maankäytön muutoksista. Muutoksessa on vain noin 3 % kaava-alueen pinta-alasta. Hankealueen arvokkaimmat luontokohteet ja elinympäristöt on kartoitettu ja rajattu rakentamisen ulkopuolelle, joten puuston poisto ei vaaranna alueen luontoarvoja tai ekologisia yhteyksiä.
Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin	
Yhteysviranomaisen katsoo, että kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kohdistuvat vaikutukset on tunnistettu oikein ja vaikutusten arviointi on riittävää ja seikkaperäistä. Yhteysviranomaisen yhtyy kasvillisuutta ja luontotyypejä koskeviin arvioinnin johtopäätöksiin ja puoltaa kappaleessa 9.6 mainittujen lieventävien toimenpiteiden toteuttamista. Vaihtoehdon VE2 kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kohdistuvat vaikutukset ovat vaihtoehdon VE1 vaikutuksia vähäisemmät.	Merkittään tiedoksi ja huomioidaan rakentamisen aikaiset lieventämistoimet jatkosuunnittelussa. Kaavaehdotusvaiheessa on jätetty pois YVA:ssa esitetyn vaihtoehdon VE1 pohjoisimmat voimalat, minkä vuoksi uusi voimaloiden sijoitussuunnitelma vastaa enemmän vaihtoehtoa VE2, jolla viranomaisenkin toteaa olevan vaihtoehtoa VE1 vähäisemmät vaikutukset.
Vaikutukset linnustoon	
Yhteysviranomaisen yhtyy arvioinnin johtopäätöksiin vaikutusten merkittävydestä soiden ja vesistöjen lintujen, pöllöjen, varpuslintujen sekä kanalintujen osalta. On kuitenkin huomioitava, että vaikutukset moniin linnustollisiin arvoihin ovat nousseet tarkastelussa kohtalaisiksi, ja vain vaikutukset varpuslintuihin ja muuhun metsälinnustoon on arvioitu vähäiseksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeesta aiheutuvien linnustoon kohdistuvien haitallisten kokonaisvaikutusten on mahdollista olla merkittäviä.	Merkittään tiedoksi.
Erääksi keskeisimmistä luontovaikutuksista nousee hankkeen vaikutus valtakunnallisesti arvokkaaseen Merikarvian pohjoisosan suot FINIBA-lintualueeseen. Yhteysviranomaisen yhtyy arvioinnin johtopäätöksiin, joissa vaikutusten todetaan olevan erittäin suuria merkittäviä kielteisiä vaihtoehdossa VE1 ja suuria merkittäviä kielteisiä vaihtoehdossa VE2.	Merkittään tiedoksi. Kaavaehdotuksessa on poistettu ja siirretty em. FINIBA-aluetta lähinnä olevat voimalat ja vaikutusten arviointia on päivitetty vastaamaan kaavaehdotuksessa esitettyä hankesuunnitelmaa
Hankkeen linnustovaikutusten arvioinnin tueksi toteutetut maastoselvitykset ovat pääosin riittäviä. On kuitenkin todettava, että koska Siltanevan pohjoisosassa oleva sääksireviiri ei ole ollut petolintuseurannan aikana käytössä, ei kyseistä reviiriä käyttävän yksilön lentokäyttäytymistä ole voitu seurata. Tällöin kyseiseen pesään kohdistuvia vaikutuksia ei ole voitu tarkastella, ja vaikutusten suuruus jää epäselväksi. Luonnonsuojelulain (LSL) 73 §:n nojalla suurten petolintujen pesäpuut ovat suojeltuja, jos pesä on käytössä toistuvasti. Toistuvana käyttönä on pidetty myös tilannetta, jossa joinakin vuosina pesä on tyhjiällä. Yhteysviranomaisella olevan uusimman tiedon mukaan pesä on ollut 7.7.2024 tehdyssä tarkastuksessa asuttu. Pesä sijaitsee Sääksisäätiön kahden kilometrin suositusta lähempänä lähintä voimalaa. Yhteysviranomaisen katsoo, että LSL 7 §:n varovaisuusperiaatteen mukaisesti kyseiseen reviiriin kohdistuvia vaikutuksia on pidettävä tarkempien selvitysten puuttuessa merkittävänä.	Päivitettyt sääksitiedot on haettu Lajitietokeskuksesta 23.3.2026. Läheiset sääksen pesäpaikat on tarkastettu maastossa 4.7.2024 ja 26.5.2026 (Ramboll Finland Oy). Lisäksi on haastateltu paikallista rengastajaa/pesätarkastajaa. Kummallakin käynnillä Siltanevan pohjoisosan pesä todettiin pudonneeksi. Jäljellä oli vain tekopesän kehikko, eikä sääksistä tehty havaintoja. Sääksirengastajan haastattelun perusteella pesä on pudonnut jo talvella 2023–2024 eikä sitä tultane kunnostamaan. Yhteysviranomaisen on todennäköisesti tulkinut virheellisesti Suomen Lajitietokeskuksen vaikeaselkoista aineistoa, sillä po. pesä ei ole ollut asuttuna kesällä 2024. Tällöin lähin sääksen asuttu pesä sijaitsee yli 3 km:n päässä lähimmästä voimalasta kaavaehdotuksen mukaisessa suunnitelmassa. Sääksisäätiön suositus asuttuun pesään täyttyy eikä kaavan vaikutuksia katsota merkittäviksi.
Muuttolinnustoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu merkittävyydeltään kohtalaisiksi kielteisiksi. On kuitenkin huomautettava, että törmäysmallinnuksen	Törmäysmallinnuksessa käytetyt muuttolintujen läpimuuttomäärät on varovaisuusperiaatteen mukaan arvioitu niin,

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
perusteella mm. merikotkaan kohdistuva törmäyskuolleisuus on huomattavan suurta. Mallinnuksen lähtöoletuksena käytetyt arviot hankealueen läpi muuttavista merikotkien ja joidenkin muiden lajien määristä vaikuttavat kuitenkin poikkeuksellisen suurilta. Arvioinnin oikeellisuudesta jää täten epävarmuutta, ja on siksi epäselvää, kuinka suuriksi vaikutukset tosiasiallisesti muodostuvat. Yhteysviranomaisen katsoo muuttolinnustoon kohdistuvien vaikutusten merkittävyyden jäävän arvioinnin perusteella epäselväksi.	etteivät ne ainakaan aliedusta seudulla tavattavaa muuttolintumäärää. Myös mallinnuksessa on käytetty kaavaehdotuksen voimalatyypin suurempaa voimalaa (kokonaiskorkeus 350 m ja roottorin halkaisija 250m). Vaikutusarviointia ja vaikutusten merkittävyyttä muuttolinnuston osalta eri muuttolintumäärien pohjalta on tarkistettu kaavaehdotusvaiheessa. Vaikutusten merkittävyyttä ei kuitenkaan ole tarkistuksen jälkeen ollut syytä muuttaa.
Arviointiselostuksen kappaleessa 10.6 on kuvailtu mahdollisia linnustoon kohdistuvia vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä, kuten voimala- ja sähkönsiirtorakenteiden sijoittaminen, rakentamisen ajoittaminen lintujen pesimäkauden ulkopuolelle sekä päiväpetolintujen ja pöllöjen reviirien ohjaaminen riskialttiiden alueiden ulkopuolelle pönttöjen ja tekopesien avulla. Lisäksi törmäyskuolemia voidaan vähentää maalaamalla voimalarakenteita sekä voimaloihin asennettavilla äänikarkottimilla ja roottorien pysäytysautomaatiikalla. Yhteysviranomaisen pitää näiden toimenpiteiden toteuttamista välttämättömänä merkittävien haittavaikutusten välttämiseksi. Kunkin lieventävän toimenpiteen tarvetta voidaan kuitenkin tarkastella tarkemmin vasta, kun hankkeen suunnitelmat tarkentuvat samaan aikaan vireillä olevan kaavamenettelyn edetessä.	Esitetyt lievennys- ja kompensaatiokeinot huomioidaan ja ratkaistaan tapauskohtaisesti myöhemmin hankkeen tarkemmassa jatkosuunnittelussa
Vaikutukset luontodirektiivin IV-liitteen lajeihin	
EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit ovat tiukasti suojeltuja lajeja, joiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n nojalla saa heikentää tai hävittää. Selostuksessa on tunnistettu lajeihin kohdistuvat vaikutukset, niiden suuruus sekä lajien herkkyyks muutoksille oikeasuuntaisesti. Liito-oravan, ilveksen ja viitasammakon osalta arvioinnin johtopäätöksissä on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tarkennettavaa.	Vaikutusarvioinnin johtopäätöksiä ehdotusvaiheen kaavaselostukseen on tarkistettu liito-oravan, ilveksen ja viitasammakon osalta.
Liito-orava	
Liito-orava on EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji. Alueelta havaittiin useita liito-oravan elinpiirejä sekä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravaan ei arvioida kohdistuvan todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia hankealueella tapahtuvasta toiminnasta. Liito-oravan kannalta sähkönsiirrolla on kuitenkin tunnistettu olevan merkittäviä vaikutuksia.	Merkittään tiedoksi.
Viitasammakko	
Hankealueelta rajattiin hankkeen luontoselvityksissä useita viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Hankkeen luontoselvityksessä todetaan, että eräs viitasammakolle soveltuva elinympäristö jäi kartoittamatta, jolloin vaikutuksia ei sen osalta voida arvioida. Kuitenkin arvioinnissa tunnistetaan, että mikäli tämä selvittämättä jäänyt oja toimisi viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkana, olisivat vaikutukset kummassakin vaihtoehdossa merkittäviä. Katsoen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskevan täyden heikentämiskiellon ja täten vaikutuksen lainvastaisuuden, yhtyy yhteysviranomaisen tähän tulkintaan. Arvioinnissa todetaan, että vaikutuksia viitasammakkoon ei kohdistu vaihtoehdosta VE2, ja vaihtoehdosta VE1 kohdistuvan lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkaan kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia.	Kaavaehdotusvaiheessa hankesuunnitelmaa on päivitetty poistamalla kaksi pohjoisinta voimalapaikkaa sekä siirtämällä voimalapaikkoja etämmäksi luontoarvokohteista. Samalla huoltotiesuunnitelmaa on päivitetty voimalasijoittelua vastaavaksi. Päivitetyt huoltotiesuunnitelman mukaan selvittämättä jäänyt mahdollinen viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka jää tuulivoimarakentamisen ulkopuolelle.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
Koska lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee lain mukainen heikentämiskielto, on tämä vaikutus hankkeen toteutuessa lievennettävä.	
Euroopanmajava	
Euroopanmajavaan arvioidaan kohdistuvan vaihtoehdossa VE1 suuria kielteisiä vaikutuksia, jotka kohdistuvat lajin elinpiiriin. Vaihtoehdossa VE2 vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.	Merkitään tiedoksi.
Ilves	
Selostuksessa havainnot ilveksestä on esitetty siten, että alueen merkitys ilvekselle ja siten myös lajiin kohdistuvat vaikutukset jäävät epäselväksi. Alueen ilveshavaintoja ja lajiin kohdistuvia vaikutuksia käsittelevää osuutta tulee selvittää kaavaehdotuksessa, jotta voidaan asianmukaisesti poissulkea lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkoihin kohdistuvat vaikutukset. Pentuehavainnot yleisesti viittaavat tarpeeseen tarkastella alueen merkitystä ilvekselle perusteellisemmin. Yhteysviranomaisen katsoo, että ilveksen osalta vaikutusten suuruus ja siten merkittävyys jää epäselvien lähtökohtien takia epävarmaksi, ja vaikutus voi olla arvioitua suurempi.	Kaavaselostukseen on täydennetty nykytilan kuvausta ja vaikutusarviointia ilveksen osalta.
Sähkönsiirtovaihtoehtojen luontovaikutukset	
Valkolehdokki	
Sähkönsiirtovaihtoehdon SVEA osalta maakaapelireitille sijoittuvien valkolehdokkiesiintymien häviäminen on tunnistettu merkittävästi haitalliseksi vaikutukseksi. Valkolehdokki on luonnonsuojelulain (LSL) 74 §:n tarkoittama rauhoitettu kasvilaji ja valkolehdokkiesiintymän osalta on noudatettava kyseisessä lainkohdassa asetettuja rajoituksia. Sähkönsiirtolinjan rakentamista ei katsota tavanomaiseksi rakentamiseksi, johon voitaisiin soveltaa LSL 82 §:n mukaista yleispoikkeusta selostuksessa esitetyllä tavalla.	Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että tuulivoimalat on suunniteltu ensisijaisesti liitettäväksi kantaverkkoon sähkönsiirron vaihtoehdon SVEB mukaisesti, jolloin sähkönsiirto toteutetaan maakaapelina valtatie 8 vartta pitkin Ilmattaren omalle Riskulan sähköasemalle. Tällöin sähkönsiirron vaihtoehdosta SVEA aiheutuvat vaikutukset valkolehdokkin jäävät toteutumatta.
Selostuksessa mainitulla tavalla arvokkaat luontokohteet tulee merkitä maastoon rakentamisen aikaisten vaikutusten välttämiseksi. Sähkönsiirron vaihtoehdosta SVEB ei arvioinnin perusteella aiheudu merkittäviä vaikutuksia kasvillisuuteen. Yhteysviranomaisen yhtyy arvioinnin johtopäätöksiin sähkönsiirron kasvillisuusvaikutuksista ja katsoo valkolehdokkiesiintymän osalta vaikutusten lieventämisen tarpeelliseksi selostuksen kappaleessa 9.6. esitetyllä tavalla.	Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että sähkönsiirron vaihtoehdosta SVEA on luovuttu, jolloin vaikutukset valkolehdokkiin jää toteutumatta. Hankkeen suunnittelua jatketaan sähkönsiirron vaihtoehdolla SVEB, joka on suunniteltu toteutettavan maakaapelina valtatie vartta pitkin Riskulan sähköasemalle.
Kanahaukka	
Sähkönsiirtolinjan SVEA läheisyyteen sijoittuvan kanahaukan pesän kohdalla on tunnistettava, että kyseessä on LSL 70 §:n 3 momentin tarkoittama rauhoitetun lajin yksilön toistuvasti käyttämä pesä, jota koskee vahingoittamiskielto. Vaasan hallinto- oikeuden päätöksen VHaO 147/2026 mukaan vahingoittamiseksi katsotaan myös sellainen toiminta, joka muuttaisi kanahaukan pesinnän tarvitsemia olosuhteita ja vaikuttaisi siten haitallisesti pesintään. Esitetystä arvioinnista ei käy ilmi, muodostuisivatko hankkeen vaikutukset yksinään tai Kultakallion hankkeen sähkönsiirron kanssa tällaisiksi päätöksen tarkoittamiksi haitallisiksi vaikutuksiksi.	Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että sähkönsiirron vaihtoehdosta SVEA on luovuttu, jolloin vaikutukset kanahaukkaan jää toteutumatta. Hankkeen suunnittelua jatketaan sähkönsiirron vaihtoehdolla SVEB, joka on suunniteltu toteutettavan maakaapelina valtatie vartta pitkin Riskulan sähköasemalle.
Liito-orava	
Yhteysviranomaisen yhtyy arvioinnin johtopäätökseen, että liito-oravan kulkuyhteyksiin kohdistuu merkittävä	Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
kielteinen vaikutus sähkönsiirron vaihtoehdossa SVEA. Koska kulkuyhteyden katkeaminen tapahtuu lajin lisääntymis- ja levähdyspaikan ja saman reviirin todennäköisesti keskeisen ravinnonhankinta-alueen välillä, on vaikutusta lievennettävä, jotta lisääntymis- ja levähdyspaikka ei heikentyisi LSL 78 §:n vastaisella tavalla.	sähkönsiirron vaihtoehdosta SVEA on luovuttu, jolloin vaikutukset liito-oravan kulkuyhteyksiin jää toteutumatta Pyynevankankaan hankkeen osalta. Hankkeen suunnittelua jatketaan sähkönsiirron vaihtoehdolla SVEB, joka on suunniteltu toteutettavan maakaapelina valtatie 8:n varrella pitkin Riskulan sähköasemalle.
Myös sähkönsiirron vaihtoehdon SVEB osalta arvioinnissa todetaan yhden liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan tärkeän kulkuyhteyden heikentyvän maakaapelin perustamisen myötä. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusta liito-oravan kulkuyhteyksiin on mahdollisesti aliarvioitu ja vaikutus saattaa olla merkittävä myös vaihtoehdossa SVEB. Kyseessä on lain tiukasti suojelma kohde, eikä tarkastelua ole tehty tunnistuen myös kulkuyhteyksien heikentymättömyyden yhteyttä lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentymättömyyteen.	Maakaapeliyhteys Riskulan sähköasemalle on suunniteltu valtatie 8:n varrella pitkin nykyisen tiealueen reunassa eikä se muodosta uutta metsäympäristöä pirstovaa maastokäytävää. Valtatie 8 muodostaa lajille jo nykyisellään haasteen kulkuyhteyksille, minkä vuoksi laji todennäköisesti välttää valtatie 8:n muodostaman aukon ylittämistä. Valtatien varrella havaittujen liito-oravaesiintymien kulkuyhteydet ovat toimivia tien suuntaisesti ja siitä itään päin. Valtatien varrella maakaapelin sijoituskohdassa ei ole liito-oravalle soveltuvia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja kuten kolopuita tai pönttöjä.
Arviointiselostuksen kappaleessa 11.6 esitetyt lieventävät toimet katsotaan hyväksi ehdotuksiksi. Edellä mainittujen lakisääteisten kohteiden huomioimiseksi on lieventäviä toimia toteutettava.	Merkittään tiedoksi. Esitetyt lievennys- ja kompensatiokeinot huomioidaan ja ratkaistaan tapauskohtaisesti myöhemmin hankkeen tarkemmassa jatkosuunnittelussa
Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön	
Yhteysviranomaisen arvion mukaan maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueet on kuvattu YVA-selostuksessa asianmukaisesti. Maisemavaikutusten osalta arvioinnissa on kuitenkin joitain epäkohdonmukaisuuksia. Esimerkiksi Trollsin ja Siipyyn kirkonkylät ovat herkkyydeltään suuria ja maiseman muutos on arvioitu vähäiseksi, jolloin ristiintaulukoimalla vaikutuksen merkittävyys olisi kohtalainen eikä selostuksessa esitetty vähäinen.	Kaavaselostuksen maisemavaikutusten merkittävyydet on tarkistettu ja virheelliset merkittävyydet on korjattu ristiintaulukointia vastaaviksi.
Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimaloiden maisemavaikutus on hallitseva 8–10 kilometriin saakka. Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa -oppaan (Ympäristöministeriö, 2024) mukaan maisemallinen vaikutus merellä voi kuitenkin olla hallitseva jopa 20 kilometriin saakka ja tämä tulisi huomioida myös lähelle rantaviivaa sijoittuvissa hankkeissa.	Maisemavaikutusten arviointia ja havainnollistamista on täydennetty mm. merialueiden suunnasta. Kaavaehdotuksen tueksi on laadittu uutta havainnollistavaa aineistoa.
Arvioinnissa tehdyn näkymäalueanalyysin mukaan tuulivoimaloilta on näkyvyyttä maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen Riispyyn ja Kasalan kyläalueille. Selostuksessa esitetyn johtopäätöksen perusteluja siitä, etteivät tuulivoimalat näy kyläalueille merkittävästi, olisi tästä syystä tullut tarkentaa. Arvioinnin epävarmuustekijänä on tuotu esiin, että puuston ja muun kasvillisuuden kasvaminen sekä avohakkuut ja puuston harventaminen voivat muuttaa maiseman luonnetta ja näkymiä lyhyessäkin ajassa. Tämä on hyvä huomioida etenkin hankkeen lähivaikutusalueella, sillä näkösuojana toimivan puuston pysyvyydestä ei voida varmistua ja eri vuodenaikat vaikuttavat näkymään. Havainnekuvat on laadittu kesäaikaan.	Maisemavaikutusten arviointia on tarkennettu kaavaselostukseen kyläalueiden osalta.
Selostuksessa olisi ollut tarpeen arvioida tarkemmin, mille merialueen osalle vaikutus on merkittävin ja tehdä alueelta havainnekuvia. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Selkämeren kansallispuisto ja RKY-alueet, mukaan lukien Yttergrundin majakka, ovat tässä suhteessa herkimpiä. Vaikka joissain kohdin	Kaavaselostuksen maisemavaikutusten arviointia on täydennetty kaavaehdotusvaiheessa vastaamaan muutettua hankesuunnitelmaa. Vaikutusarviointia on täydennetty mm. Yttergrundin majakan osalta. Vaikutusarvioinnin tueksi on laadittu kolme

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
Yttergrundin majakkasaarelta ei ole voimaloihin puuston vuoksi suoraa näköyhteyttä, olisi vaikutusten merkittävyys saarelle tullut arvioida havainnekuvin.	uutta havainnekuva Yttergrundin majakalta sekä Selkämeren kansallispuiston suunnasta.
Selkämeren kansallispuiston osalta yhteysviranomaisen ei yhdy arviointiselostuksessa esitettyyn päätelmään alueen maisemallisen herkkyyden tasosta, vaan katsoo vaikutuskohteen herkkyyden olevan kohtalaisen sijaan suuri. Kansallispuistojen tarkoituksena on säilyttää Suomen luonnon arvokkaimmat kohteet, niiden eliölajisto ja erilaiset elinympäristöt sekä <i>maisemalliset</i> erityispiirteet.	Maisemavaikutusten arviointia ja havainnollistamista on tarkennettu mm. merialueiden ja Selkämeren kansallispuiston osalta. Kaavaehdotuksen tueksi on laadittu uutta havainnollistavaa aineistoa, jolla tarkennetaan erityisesti mereltä ja kansallispuiston suunnasta avautuvia näkymiä. Selkämeren kansallispuiston herkkyys on muutettu suureksi.
Pimeän ja hämärän aikaan tuulipuiston hallitseva vaikutus maisemaan voi sekä merellä että maalla ulottua valoisaa aikaa laajemmalle, mikä olisi ollut hyvä arvioida erikseen. Pimeässä ei mantereellakaan ole maisemassa muita elementtejä, korkeintaan joitakin muita valoja, ja hämärässä maisemassa valopisteet häiritsevät muiden maisema- elementtien havaitsemista. Valojen vaikutus tulee ottaa huomioon arvioitaessa maisemaan kohdistuvan muutoksen suuruutta. Muun muassa pimeän aikaisten vaikutusten vuoksi yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusarvioinnin perusteella ei voida poissulkea Pyynevan hankkeesta Ahlaisten maisema-alueeseen kohdistuvia maisemavaikutuksia.	Lentoestevalojen maisemavaikutuksia on käsitelty kaavaselistuksessa. Lentoestevalojen toteutus määräytyy ilmailulain mukaisessa lentoestelupamenettelyssä, ja jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa pyritään käyttämään vaikutuksia vähentäviä ratkaisuja lupaehtojen sallimissa rajoissa.
Hankealueen paikalliseen maisemaan kohdistuvien vaikutusten osalta yhteysviranomaisen toteaa, että voimaloiden betoniperustusten maisemointi on syytä suunnitella, jos perustukset jätetään purkamisen jälkeen paikalleen. Suunnittelutiedolla on vaikutusta alueen jatkokäyttöön sekä maanomistajiin ja asukkaisiin.	Merkittään tiedoksi. Tuulivoimaloiden perustusten käsittely ratkaistaan hankkeen purkuvaiheessa purkuajankohdan lainsäädännön, viranomaisohjeistuksen, lupaehtojen sekä maanvuokrasopimusten mukaisesti.
Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön	
Yhteysviranomaisen katsoo, että alueen kaavoitustilanne on esitetty YVA-selostuksessa pääosin asianmukaisesti. Maakuntakaavaa koskevassa osiossa olisi ollut syytä esittää myös maakuntakaavan vesien tilaa koskeva yleismääräys.	Kaavaselistuksen maakuntakaavaa koskevaan osioon on lisätty vesien tilaa koskeva yleismääräys.
Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaihtoehtojen VE1 ja VE2 merkittävyys yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön tulee vielä tarkastella hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä huomioiden esimerkiksi se, että alueen luonto- ja linnustollisten arvojen yhteensovittaminen tuulivoimarakentamisen kanssa on tällä hetkellä selvitysvaiheessa.	Maakuntakaavaa koskevaa tarkastelua on täydennetty kaavaehdotusvaiheessa.
Aluetta ei ole osoitettu Satakunnan maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi, joten jatkosuunnittelussa tulee vielä tarkastella maakunnallisesti merkittävän kokoluokan tuulivoimalan soveltuminen alueelle. Huomioitava on, että hankkeen tulee sopia maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden kokonaisuuteen eikä se saa vaikeuttaa maakuntakaavan toteutumista. Hanketta tulee vielä tarkastella huomioiden maakuntakaavan tavoitteet sekä vesien tilaa ja tuulivoimaa koskevat maakuntakaavan yleismääräykset sekä YVA-menettelyssä annettu perusteltu päätelmä.	Kaavaehdotusvaiheessa hankesuunnitelmaa on muutettu vaikutusten lieventämiseksi. Kaksi pohjoisinta voimalapaikkaa on poistettu, voimalapaikkojen sijaintia on tarkistettu ja voimaloiden sallittua kokonaiskorkeutta on laskettu 350 metristä 300 metriin. Kaavaehdotuksessa voimaloiden lukumäärä on yhteensä 7, jolloin voimalamäärä jää alle maakunnallisesti merkittävän kokoluokan. Kaavaselistuksen vaikutusten arviointia on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa vastaamaan muutettua hankesuunnitelmaa. Tarkastelussa on huomioitu Satakunnan maakuntakaava, Satakunnan vaihemaakuntakaavat 1 ja 2 sekä vireillä oleva Satakunnan maakuntakaava 2050

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
	sekä hanketta koskevat maakuntakaavojen yleiset suunnittelumääräykset. Kaavaselistuksessa ja tässä liitteessä on esitetty, miten yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on huomioitu kaavaehdotuksen laadinnassa.
Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen toteutuksessa tulee riittävällä tasolla huomioida myös vireillä olevat kaavat ja niitä varten laaditut selvitykset. Satakunnan maakuntakaavan 2050 luonnoksessa hankealue sijoittuu kokonaisuudessaan matkailun ja virkistykseen kehittämisvyöhykkeelle. Lisäksi tulee huomioida, että hankealueen läpi kulkee Satakunnan maakuntakaava 2050:ssä esitetty viherkäytävä (Satakunnan viherrakenneselvitys 2021), joka toimii ylimaakunnallisena ekologisena yhteytenä Pohjanmaalle Bruumosen ja muiden alueen suoketjujen kautta. Kyseinen käytävä on esitetty maakuntakaavaluonnoksessa ekologisena yhteystarpeena.	Kaavaselistuksen vaikutusten arviointia on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa vastaamaan muutettua hankesuunnitelmaa. Tarkastelussa on huomioitu Satakunnan maakuntakaava, Satakunnan vaihemaakuntakaavat 1 ja 2 sekä vireillä oleva Satakunnan maakuntakaava 2050 sekä hanketta koskevat maakuntakaavojen yleiset suunnittelumääräykset. Vaikutuksia ekologisiin yhteyksiin on arvioitu kaavaselistuksessa.
Arviointiselostuksessa on tuotu esiin, että Satakunnan maakuntakaavan 2050 luonnoksessa Pyynevankankaan hankealue on osoitettu tuulivoimatuotannon selvitysalueena (se-tv). Selvitysalueen osalta tulee lisäksi huomioida merkintää koskeva selitys: <i>"merkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden maankäyttöön kohdistuu muutospaineita eikä niiden maankäyttöä ole voitu ratkaista maakuntakaavaa laadittaessa. Merkittävyytensä vuoksi alueet katsotaan tarpeelliseksi osoittaa maakuntakaavassa. Alueidenkäytön ratkaiseminen edellyttää lisäselvityksiä ja jatkosuunnittelua."</i>	Kaavaselistuksen vaikutusten arviointia on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa vastaamaan muutettua hankesuunnitelmaa. Tarkastelussa on huomioitu myös Satakunnan maakuntakaava 2050 sekä hanketta koskevat yleiset suunnittelumääräykset.
Maakuntakaavaa koskevassa vaikutusten arvioinnissa muiden maakuntien kaavatilannetta on avattu, mutta selostuksessa olisi tullut vielä tarkentaa, miten hanke kokonaisuudessaan suhteutuu Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntakaavoihin. Hankkeen sijoituksessa maakuntien rajalle, tulee ylimaakunnallisiin vaikutuksiin kiinnittää huomiota myös maakuntakaavoissa esitetyn osalta.	Maakuntakaavaa koskevaa tarkastelua on täydennetty kaavaehdotusvaiheessa. YVA-menettelyssä tunnistettiin ylimaakunnallisia vaikutuksia erityisesti maisemaan, linnustoon, ekologisiin yhteyksiin sekä ihmisten elinoloihin ja virkistyskäyttöön. Kaavaehdotuksen mukainen ratkaisu perustuu vaikutuksia lieventävään suunnitteluratkaisuun, jossa kaksi pohjoisinta voimalapaikkaa on poistettu, voimalapaikkojen sijaintia on tarkistettu ja voimaloiden sallittua kokonaiskorkeutta on laskettu 350 metristä 300 metriin. Kaavaehdotuksessa voimaloiden lukumäärä on yhteensä 7.
Yhteisvaikutukset	
Hankkeen yhteisvaikutukset muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa yhteysviranomaisen arvioi merkittäväksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hanke muodostaa yhdessä lähialueelle toteutuneiden ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa merkittäviä linnusto- ja maisemavaikutuksia sekä vaikutuksia ekologisiin yhteyksiin ja ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Yhteysviranomaisen on yhtä mieltä arviointiselostuksessa esitetystä, että hankkeiden tarkka suunnittelu ja lieventävät toimenpiteet ovat oleellisia merkittävien yhteisvaikutusten välttämiseksi.	Merkittään tiedoksi.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
Yhteisviranomaisen pitää hyvänä, että yhteisvaikutuksia on käsitelty YVA-selostuksessa omassa kappaleessaan, jossa on tuotu esille yhteisvaikutusten merkittävyyttä ja siihen liittyvää epävarmuutta. Selostuksessa ei ole arvioitu yhteisvaikutusten merkittävyyttä kaikkien vaikutustyyppien osalta, vaan tuotu esiin arvioinnin vaikeus ja siihen liittyvät epävarmuudet. Näin ollen arviointi on joltain osin jäänyt keskeneräiseksi.	Merkittään tiedoksi. Lisätään yhteisvaikutusten merkittävyys jokaiseen käsiteltyyn vaikutustyyppiin.
Yhteisvaikutukset linnustoon ja ekologisiin yhteyksiin	
Selostuksessa esitetyn arvion mukaan hankkeesta voi Kultakalliot -tuulivoimahankkeen kanssa aiheutua suuria yhteisvaikutuksia metson soidinalueeseen ja merikotkaan sekä vähäisiä yhteisvaikutuksia kanahaukkareviiriin. Muun linnuston osalta yhteisvaikutusten merkittävyyttä ei selostuksessa ole selkeästi arvioitu, vaan tuotu esiin, että ennakkoon tehtävä laajamittainen yhteisvaikutusten arviointi on vaikeaa ja tuulivoimarakentamisen vaikutus on vain osatekijä populaatioiden kehityksessä.	Merkittään tiedoksi. Alueidenkäyttölain mukaisesti kaavan vaikutusten arvioinnissa on keskitytty nimenomaan hankkeen merkittäviin vaikutuksiin.
Toisaalta yhteisvaikutuksista on todettu, että kaikki ympäröivät hankkeet esitetyssä laajuudessaan voivat yhdessä heikentää ekologisia yhteyksiä ja vaikutukset voivat nousta kokonaisuutena merkittävämmäksi. Tätä ei kuitenkaan ole tuotu esiin yhteisvaikutuksia koskevissa johtopäätöksissä, joissa on todettu vaihtoehdon VE1 vaikutusten ekologisiin yhteyksiin jäävän kohtalaiseksi kielteiseksi ja vaihtoehdon VE2 vaikutusten vähäiseksi kielteiseksi. Kun tarkoituksena on nimenomaan arvioida yhteisvaikutuksia, niin ei voida tarkastella vain yksittäisen hankevaihtoehdon vaikutuksia.	Eri hankkeiden yhteisvaikutus ja sen merkittävyys alueen ekologisiin yhteyksiin on kaavaselostuksessa arvioitu jäävän kohtalaiseksi kielteiseksi.
Yhteisvaikutusten aiheuttama elinympäristöjen ja ekologisten yhteyksien pirstoutuminen ja reunavaikutukset on selostuksessa tunnistettu. Selostuksessa ei kuitenkaan ole huomioitu, että elinympäristöjen pirstaloitumisen lisäksi hankkeiden vaatima tiestö lisää ja mahdollistaa ympäristössä myös ihmisvaikutusta siitä aiheutuvine häiriöineen. Selostuksessa ei ole kyetty esittämään sellaisia konkreettisia toimia ekologisten yhteyksien pirstoutumisen ja reunavaikutuksen lieventämiseksi, jotka voitaisiin etenkin Pyynevankankaan hankkeen yhteydessä toteuttaa. Selostuksen mukaan ekologisen yhteyden säilyminen voidaan turvata välttämällä sen pirstomista muulla maankäytöllä siten, että muodostuisi vaikutuksiltaan laajoja, pysyviä tai pitkäkestoisia epäjatkuvuuskohtia.	Kaavaehdotusvaiheessa Pyynevankankaan hankesuunnitelmaa on muutettu vaikutusten lieventämiseksi. Kaksi pohjoisinta voimalapaikkaa on poistettu, voimalapaikkojen sijaintia on tarkistettu ja voimaloiden sallittua kokonaiskorkeutta on laskettu 350 metristä 300 metriin. Kaavaehdotuksessa voimaloiden lukumäärä on yhteensä 7. Voimaloiden keskinäistä sijoittelua on väljennetty, jolloin etäisyys vierekkäisten voimaloiden välillä on vähintään kilometri. Muutoksilla lievennetään mm. FINIBA-alueeseen ja linnustoon kohdistuvia vaikutuksia. Kaavaehdotusvaiheessa voimaloita on siirretty hieman kauemmas Kasalanjoesta (mm. siniyhteys, majava) Hankesuunnitelmaa on päivitetty kaavaehdotusvaiheessa siten, että tuulivoimalat on suunniteltu ensisijaisesti liitettäväksi kantaverkkoon sähkönsiirron vaihtoehdon SVEB mukaisesti, jolloin sähkönsiirto toteutetaan maakaapelina valtatie 8 vartta pitkin Ilmattaren omalle Riskulan sähköasemalle. Maakaapelireitti on suunniteltu valtatie vartta pitkin nykyisen tiealueen reunassa eikä se muodosta uutta metsäympäristöä pirstovaa maastokäytävää. Edellä luetellut toimet lieventävät konkreettisesti ekologisten yhteyksien pirstoutumista ja reunavaikutuksia, jotka voidaan etenkin Pyynevankankaan hankkeen yhteydessä toteuttaa. Ekologiset yhteydet

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
	säilyvät ja pysyvät toiminnallisina hankkeen toteuttamisesta huolimatta.
Yhteisvaikutukset maisemaan	
Merkittävimpien yhteisvaikutusten on maiseman osalta arvioitu kohdistuvan Storsjöträsketin selälle ja Kasalan ja Riispyyn kyliin. Yhteysviranomaisen katsoo, että maisemalliset yhteisvaikutukset olisi tullut arvioida myös Selkämeren kansallispuistosta ja Yttergrundin majakalta. Yhteisvaikutuksia on hyvä havainnollistaa myös kuvasovittein varsinkin niiltä osin, kuin vaikutukset todetaan suuriksi.	Yhteisvaikutusarviointia Selkämeren kansallispuiston ja Yttergrundin majakan osalta on täydennetty kaavaselistukseen. Yhteisvaikutusten osalta on laadittu uusi havainnekuva.
Yhteisvaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen	
Yhteysviranomaisen pitää arviointiselostuksessa todettua ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen kohdistuvien vaikutusten merkittävyyden arviointia oikean suuntaisena ja katsoo, että hankkeen yhteisvaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen voivat olla merkittäviä. Hanke yhdessä muiden lähialueella suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa muodostaa merkittäviä maisemavaikutuksia ja vaikuttaa alueen luontoon, maankäyttöön ja viihtyisyyteen ja sitä kautta edelleen ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Vaikutukset voivat olla jopa arvioitua merkittävämpiä erityisesti lähialueen vakituksille ja vapaa-ajan asukkaille. Vaikka vaikutukset olisivat tulkinnanvaraisia, ovat ne kuitenkin kokijalleen todellisia. Myös asukaskyselyn vastauksissa tuotiin esille huoli hankkeen yhteisvaikutuksista muiden toiminnassa ja suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa.	Merkitään tiedoksi.
Yhteysviranomaiselle ei toimitettu arviointiselostuksesta yhtään yksityishenkilön antamaa mielipidettä. Tämä ei välttämättä tarkoita, että hankkeella olisi alueen asukkaiden, kesäasukkaiden ja maanomistajien hyväksyntä. Lähialueelle suunnitellut ja osittain jo toteutuneet tuulivoimahankkeet ovat voineet aiheuttaa sen, ettei mielipiteitä enää ole katsottu tarpeelliseksi antaa. Lisäksi osa mielipiteistä on saattanut kohdistua samanaikaisesti kuulutuksella olleeseen Pyynevankankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavahankkeeseen. Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-menettelyn aikana tehdyn asukaskyselyn tuloksia on syytä hyödyntää hankkeen jatkosuunnittelussa.	Merkitään tiedoksi. Pyynevankankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavasta ei saatu yhtään yksityishenkilön antamaa mielipidettä.
Muut ympäristövaikutukset	
Seuraavassa on käsitelty muita hankkeesta aiheutuvia vaikutuksia. Vaikka yhteysviranomaisen arvioi näiden vaikutusten olevan laadultaan ja laajuudeltaan sellaisia, ettei niitä voida luokitella merkittäviksi, liittyy näitä koskeviin selvityksiin epävarmuutta tai muuta huomioitavaa hankkeen jatkokäsittelyn kannalta, minkä vuoksi yhteysviranomaisen näkee tarpeellisenä tuoda ne esille osana perusteltua päätelmää.	Merkitään tiedoksi.
Yhteysviranomaisen toteaa selkeyden vuoksi, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn ei YVA-lain mukaan sisälly hankkeen mahdollisesti aiheuttamien taloudellisten vaikutusten tai menetysten arviointi tai haittojen korvausmenettely. Siksi niitä ei ole tarkasteltu tässä perustellussa päätelmässä.	Merkitään tiedoksi.
Melu	

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että hankkeen melua on arvioitu yhteismallinnuksena läheisen Kultakalliot -tuulivoimahankkeen kanssa. Arviointiselostuksessa Pyynevankankaan hankkeen meluvaikutukset yhdessä Kultakalliot-hankkeen kanssa on arvioitu molempien hankevaihtoehtojen osalta vähäisiksi kielteisiksi. Tehtyjen mallinnusten perusteella lähimmät asuin- ja lomarakennukset jäävät molemmissa vaihtoehdoissa valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) mukaisen melun ohjearvon 40 dB melualueen ulkopuolelle ja pienitaajuiset melutasot alittavat asumisterveysasetuksen (545/2015) mukaiset toimenpiderajat, kun huomioidaan rakennusten ääneneristävyyssarvot.	Merkitään tiedoksi.
Yhteysviranomaisen pitää tehtyä arviota perusteltuna, mutta muistuttaa arviointiin liittyvistä epävarmuustekijöistä. Se, etteivät melulle asetetut ohjearvot ylity, ei tarkoita sitä, etteikö melua voitaisi kokea häiritseväksi. Hankkeen meluvaikutukset voidaan kokea myös arvioitua suurempina, sillä lähialueen aikaisempi ääniympäristö muuttuu tuulivoimaloiden aiheuttaman melun johdosta. Muutos on myös pitkäaikainen ja vaikuttaa alueen käyttömahdollisuuksiin ja elinympäristön viihtyisyyteen.	Merkitään tiedoksi. Kaavaselistuksessa on käsitelty melun kokemista häiritseväksi, vaikka ohjearvot eivät ylitäkään.
Välke	
Selostuksen yhteydessä laaditun välkemallinnuksen tulokset on esitetty havainnollisesti sekä taulukoissa että kartoilla. Välkemallinnuksessa on mallinnettu todennäköinen välke, joka ei huomioi puuston suojaavaa vaikutusta. Mallinnusten perusteella todennäköinen vuotuinen välkeaika ja todennäköisen välkkeen päiväkohtainen maksimi jäävät molemmissa hankevaihtoehtoissa alle Ruotsissa käytössä olevan ohjearvon kaikkien lähialueen asuin- ja lomarakennusten kohdalla. Myös Pyynevankankaan ja Kultakallioiden hankkeiden välkkeen yhteisvaikutukset ovat vähäisiä eikä yhteisvaikutuksista aiheudu välkkeen ohjearvojen ylityksiä. Yhteysviranomaisen pitää esitettyä arviota oikeasuuntaisena ja katsoo, että mallinnuksen epävarmuustekijät on huomioitu arvioinnissa riittävästi.	Merkitään tiedoksi.
Vaikutukset pintavesiin	
Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusarviointi on tehty pintavesien osalta kiitettävästi. Esitetyt toimenpiteet haitallisten vaikutusten ehkäisemiseen ja lieventämiseen ovat asianmukaisia. Arviointiselostuksessa on tunnistettu olennaisten pintavesimuodostumien ekologinen tila ja hankealueen tärkeät pienvedet. Valumavesien virtausreitit ja hankealueelta ja sähkönsiirtoreittien varrelta on kuvattu riittävästi. Myös mahdollisten happamien sulfaattimaiden ja mustaliuskeen aiheuttamat riskit on tuulivoimaloiden osalta pääosin käsitelty. Haitallisten vaikutusten ehkäisyä ja lieventämistä ei ole kuitenkaan käsitelty lainkaan sähkönsiirtoreittien osalta.	Merkitään tiedoksi.
Kasalanjoen ja Saunanjärven herkkyys arvioidaan selostuksessa suureksi. Jokaisen tuulivoimalan sekä sähkönsiirtoreittien vesistövaikutukset arvioidaan vähäiseksi kielteiseksi, eikä hankkeen arvioida vaikuttavan merkittävästi Kasalanjoen ekologiseen tilaan tai hidastavan tavoitetta sen tilan parantamisesta.	Merkitään tiedoksi.
Kasalanjoen vedenlaatua on seurattu tiiviillä näytteenotolla hankealueella sekä joen ylävirrassa, missä pintavedet ovat kuormittuneita ojitettujen	Kaavaehdotuksessa Kasalanjokeen kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi tuulivoimaloiden alueet on rajattu niin, että

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
suometsien, turvetuotannon, ja peltoviljelyn seurauksena. Vaikka hankkeen pintavesivaikutukset on todettu vähäisiksi kielteisiksi, on lisäkuormituksen ehkäiseminen tarpeellista vallitsevien maankäyttömuotojen korkean kuormitustason vuoksi. Ehkäisemällä vesistökuormitusta varmistetaan, että hanke ei vaikuta kielteisesti Kasalanjoen ekologiseen tilaan tai vesitalouteen perustuvien luontokohteiden arvoihin. Osa suunnitelluista tuulivoimaloista sijoittuu hyvin lähellä Kasalanjokea, jolloin niiden sijoittelussa on harkittava riittävät etäisyydet jokiuomaan. Valumavesien määrällinen ja laadullinen hallinta on järjestettävä riittävillä vedenpidätysrakenteilla, joilla voidaan estää syntyvä vesistökuormitus tuulivoiman, teiden ja sähkölinjojen rakentamisalueilla.	tuulivoimalan sijoittaminen lähemmäs Kasalanjokea ei ole mahdollista. Tuulivoimaloiden alueiden ja Kasalanjoen väliin jää vähintään 160 metrin levyinen rakentamaton suojavyöhyke. Kaavaselostuksessa on tarvittaessa esitetty pintavesiin kohdistuvien vaikutusten lieventämiskeinojen käyttöä. Lisäksi kaavakarttaan on lisätty yleismääräys: Kasalanjoen lähelle rakennettaessa on käytettävä tehokkaita vesiensuojeluratkaisuja. Pintavesien haittojen vähentämiseksi jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa on käytettävä vesiensuojelukeinoja kuormituksen ja vedenpidätyksen hallintaan. Joen ylityksiä työkaluilla tulee välttää, ja tarvittaessa aiheutetut haitat on korjattava.
Happamat sulfaattimaat	
Happamien sulfaattimaiden riski on huomioitava myös sähkönsiirtoreiteillä ja tarvittaessa hankkeen jatkosuunnittelussa on esitettävä tältä osin haittojen lieventämiskeinoja. Tämä koskee erityisesti Siironjoen/Kätkänjoen valuma-aluetta, sillä happamilla vesipulssseilla voi olla merkittävä vaikutus jokeen, sillä jo nykyisellään joen pH on ajoittain alhainen. Happamien sulfaattimaiden esiintyminen tulee selvittää todennäköisillä esiintymisalueilla ennen ojitus- tai maanrakennustöiden aloittamista.	Happamat sulfaattimaat huomioidaan hankkeen jatkosuunnittelussa ja rakentamisessa.
Ilmastovaikutukset	
Arviointi antaa pääosin kattavan kuvan hankkeen ilmastovaikutuksista. Selostuksessa on esitetty päästölaskennan lähdeaineisto sekä arviointiin liittyvät epävarmuustekijät, mikä lisää ilmastovaikutusten arvioinnin luotettavuutta.	Merkittään tiedoksi.
Arvioinnista jää kuitenkin epäselväksi, miksi hiilinielujen poistumaa koskeva vaihteluväli on niin laaja, VE1 40-280 t co2-ekv/vuosi. Arvion vaihteluvälin laajuutta olisi ollut suotavaa perustella metsä- ja maaperätietojen osalta, jolloin se olisi parantanut arvioinnin läpinäkyvyyttä ja vaikutuksen merkittävyysarvioita. VE0-vaihtoehdon ilmastovaikutusten luokittelu vähäisiksi kielteisiksi perustuu olettamukseen, että hankkeen tuottama sähkö korvataan muilla tuotantomuodoilla tai muualla tuotetulla tuulivoimalla siten, että niiden vaikutukset ovat arvioitavaa hanketta suuremmat. Tämä arvio vaikuttaa osin spekulatiiviselta, koska toteutumatta jäämisen seurauksia – positiivisia tai negatiivisia – ei voida varmuudella arvioida. Näistä syistä vaihtoehdon VE0 ilmastovaikutus olisi voitu myös arvioida neutraaliksi.	Hiilinielun poistuma riippuu merkittävästi alueesta ja sen kasvillisuudesta. Esimerkiksi nuorilla nopeasti kasvavilla metsillä poistuma on suuri, vanhoilla pienempi. Tästä syystä poistuman suuruus vaihtelee myös hankealueen sisällä.
Arvioinnissa on verrattu hankkeesta aiheutuvaa metsäpoistumaa Satakunnan metsäpinta-alaan, mutta vertailun tarkoitus jää selostuksessa epäselväksi. Arviossa todetaan, että Satakunnan metsät ovat merkittävä hiilinielu. Luonnonvarakeskuksen kokeellisen tilaston mukaan Satakunnan metsät ovat muuttuneet hiilinielusta päästölähteeksi vuodesta 2017 alkaen (Metsien maakunnittaiset hiilitasetulokset 2015–2023, LUKE), joten väite on kiistanalainen. Selostuksessa ei ollut arvioitu hankkeen hiilinieluihin ja hiilivarastoihin kohdistuvia elinkaari-vaikutuksia. Yhteysviranomaisen arvion mukaan (Taulukko 19-3 ja sähkönsiirron reittien mitoitus) hankkeen hiilinieluihin ja hiilivarastoihin	Kaavaselostuksen vaikutusarviointia on tarkennettu lausunnon perusteella.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
kohdistuvat elinkaarivaikutukset päästöiksi muutettuna ovat VE1:ssä 21 450–36 500 t CO ₂ ja VE2:ssä 18 200–31 500 t CO ₂ SVEA-reitillä. SVEB-reitillä vaikutukset ovat VE1:ssä 18 250–31 900 t CO ₂ ja VE2:ssä 15 000–26 900 t CO ₂ . Laskelmat perustuvat selostuksen tietoihin, joita ei ollut esitetty yhtenäiseksi summaksi arvioinnissa.	
Vaikutukset pohjavesiin	
Arviointiselostuksen mukaiset voimalapaikat eivät sijoitu pohjavesialueiden läheisyyteen ja myös sähkönsiirtoreitit kulkevat pohjavesialueiden ulkopuolella, jolloin suoria vaikutuksia pohjavesialueisiin ei kohdistu. Vaikutukset pohjavesiin on YVA- selostuksessa arvioitu yleisesti vähäiseksi kielteiseksi.	Merkittään tiedoksi.
Sähkönsiirtovaihtoehto SVEB kuitenkin sivuaa Kallträskinkankaan (1028702) 1-luokan pohjavesialuetta. Yhteysviranomainen huomauttaa, että pohjavesialueelta on saatavissa pohjaveden korkeuksista ja virtaussuunnista runsaasti seurantatietoa, jota olisi pelkän karttatarkastelun sijasta voitu hyödyntää arvioitaessa maakaapelin rakentamisen vaikutuksia pohjavesialueelle.	Merkittään tiedoksi.
Esitetyt pohjavesiarvioinnit ovat riittäviä ja vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä. On kuitenkin olemassa riski, että maakaapelin asennustyöt vaihtoehdossa SVEB pohjavesimuodostuman reunalla, hyvän vedenjohtokyvyn omaavassa maaperässä, saattavat aiheuttaa vaikutuksia pohjaveden laadulle tai määrälle. Pohjaveden pinnantaso vaihtelee Valtatie 8 vieressä olevan seurantaputken havaintojen perusteella noin 0,5–1,5 m maanpinnan tason alla, joten kaivutyöt tulevat todennäköisesti ulottumaan pohjaveden pinnan tasolle tai sen alle. Tästä syystä kaivutyössä tulee noudattaa erityistä huolellisuutta.	Merkittään tiedoksi. Pohjavesialue huomioidaan hankkeen jatkosuunnittelussa ja rakentamisessa. Pohjavesialueella vedenpinta sijaitsee lähellä maanpintaa, mutta maakaapelin rakennustyöt toteutetaan valtatie 8 itäpuoliseen luiskaan jo aikaisemmin muokatulla alueella. Valtatie tulee siis sijoittumaan maakaapelin ja pohjavesialueen väliin. Kaapelikaivanto peitetään mahdollisimman nopeasti puhtailla maamassoilla, mikä vähentää merkittävästi riskejä.
Vaikutukset muinaisjäänneksiin	
Selostuksessa on tunnistettu, että sähkönsiirtovaihtoehdossa SVEA vaikutus Isojoella sijaitsevaan tervahautaan Heikijärvi (1000045786) muodostuu suureksi kielteiseksi ilman lieventämistoimenpiteitä. Selostuksessa esitettyjen lieventämistoimenpiteiden mukaan muinaisjäänneksiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan vähentää huomioimalla riittävät suojavyöhykkeet sekä merkitsemällä muinaisjäänneksien suojavyöhykkeineen rakentamisen ajaksi maastoon. Museoviranomaiset ovat katsoneet selostuksesta annetuissa lausunnoissaan, että vaikutukset muinaisjäänneksiin on arvioitu kattavasti.	Merkittään tiedoksi.
Yhteysviranomainen katsoo, että muinaisjäänneksien tulee hankkeeseen liittyvien rakennus-, metsänhoito- ja kunnossapitotöiden ajaksi merkitä selkeästi, jotta muinaisjäänneksien vahingoittuminen edes vahingossa varmasti vältetään.	Merkittään tiedoksi ja huomioidaan hankkeen jatkosuunnittelussa, rakentamisessa ja tuulivoimapuiston toiminnan aikana.
Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen	
Yhteysviranomainen yhtyy arviointiselostuksen johtopäätökseen, jonka mukaan hankkeesta aiheutuu molemmilla hankevaihtoehdoilla sekä vähäisiä negatiivisia että positiivisia vaikutuksia luonnonvarojen hyödyntämiseen. Tuulivoimalla voidaan korvata uusiutumattomia energialähteitä ja hankkeen myötä	Merkittään tiedoksi.

Perusteltu päätelmä	Huomiointi kaavaehdotuksessa
rakennettava/uudistettava tiestö hyödyttää alueen metsätaloutta. Haitallisia vaikutuksia muodostuu voimalapaikkojen, tiestön ja sähkönsiirtoreittien kohdalla menetettynä maa-alana, joita ei voida hyödyntää metsätalouteen, maa- ja kiviainesten ottoon tai marjastukseen ja sienestyskseen. Lisäksi tuulivoimaloiden rakentaminen vaatii luonnonvarojen ja energiaa hankealueen ulkopuolelta.	
Yhteysviranomaisen toteaa, että sähkönsiirron toteuttaminen maakaapeleilla vähentää metsäkatoa verrattuna ilmajohdoilla tapahtuvaan sähkönsiirtoon. Tiestön parantaminen hankkeen toteuttamisen yhteydessä edistää metsään perustuvien elinkeinojen harjoittamista alueella, mutta samalla pirstoo metsäkuviota pienemmäksi. Olemassa olevan tiestön käyttö uusien teiden rakentamisen sijaan vähentää pirstaloitumista. Rakentamisessa tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää uusiomateriaalivaihtoehtoja sekä materiaaleja, jotka voidaan kierrättää hankkeen purkamisen yhteydessä.	Merkittään tiedoksi ja huomioidaan hankkeen jatkosuunnittelussa.
Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat	
Yhteysviranomaisen katsoo, että selostuksessa on tunnistettu hyvin hankkeen mahdollisesti edellyttämät luvat. Yhteysviranomaisen kuitenkin muistuttaa, että mikäli hankkeeseen liittyy muita kuin vähäisiksi katsottavia ojituksia, tulee Lupa- ja valvontavirastolle tehdä vesilain (587/2011) 5. luvun 6 §:n mukainen ojitusilmoitus. Hankkeen rakentajan on vesilain 5. luvun 6 §:n mukaisesti ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta valtion valvontaviranomaiselle vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä. Ilmoituksessa tulee kuvata mm. ojitusjärjestelyt ja tarvittavat haittojen lieventämistoimenpiteet.	Kaavaselostukseen hankkeen edellyttämiin lupiin ja päätöksiin on lisätty ojitusilmoitus.
Hankkeessa tulee huomioida Lounais-Suomen elinvoimakeskuksen liikenneosaston lausunto, jossa on todettu, että hankkeesta vastaavan tulee hakea lupaa tilapäiselle tuulivoimalan osien kuljetukseen tarkoitetulle liittymälle elinvoimakeskukselta. Lisäksi tuulivoimalan osien kuljetusten päätyttyä liittymälle on haettava pysyvä liittymälupa ja liittymä tulee entisöidä normaalikokoiseksi. Myös erikoiskuljetuksille ja kaapeleiden, johtojen tai putkien sijoittamiseen tiealueelle tarvitaan elinvoimakeskuksen lupa.	Asiaa on tarkennettu hankkeen edellyttämien lupien ja päätösten yhteyteen.
Jatkosuunnittelussa on myös hyvä huomioida, että sähkönsiirtoreitistä valtatie 8 läheisyydessä tulee kuulla Lounais-Suomen elinvoimakeskuksen liikenneosastoa suunnitelmien tarkennuttua. Kaapeleiden, johtojen tai putkien sijoittamiseen tiealueelle tarvitaan elinvoimakeskuksen lupa.	Merkittään tiedoksi. Ko. lupa on huomioitu hankkeen edellyttämässä luvissa ja päätöksissä.